

Tarbijakaitse ja konkurents

Jevgeni Tverdohlebov

Slaidid-õppematerjal üliõpilastele õppeaines tarbijakaitse ja konkurents.

ISBN 978-9949-18-422-4

November 2003, Tallinn

Allikad

- Eesti Vabariigi Põhiseadus
- Euroopa Leping (§ 94)
- Tarbijakaitse seadus
- Võlaõigusseadus
- TSÜS
- Kaubandustegevuse seadus
- Majandustegevuse registri seadus
- MTRS ja KTS seoduvate seaduste muutmise seadus
- Karistusseadustik
- Mkm 14.04.2004 määrus nr 76 Kauba ja teenuse hinna avaldamise nüüded
- Mkm 08.04.2004 määrus nr 66 Koduukselepingu teatise vormi kinnitamine
- EL direktiivid 93/13, 98/27, 97/7, 85/577, 85/374, 87/102, 90/88, 90/314, 94/47, 92/59, 87/357, 99/44 jne
- Riigikohtu otsused 3-1-1-26-02, 3-3-1-63-00 ja muud
- Eriseadused: turismiseadus, toiduseadus, reklaamiseadus, postiseadus, alkoholiseadus, pakendiseadus, avaliku teabe seadus, keeleseadus, energiaseadus, kaabelleviseadus jne

Seminariküsimused 1

- Tarbija mõiste ja kohustuslikud tunnused
- Tarbijalepingu subjektid
- Tüüptingimused tarbijalepingutes

Osavõtt seminaridest on kohustuslik.

Ettekande kestvus 5-10 minutit.

Igaühel peab olema kaasas ettekandeplaan.

Arvestusele lubatakse ainult need, kellel on kaasas ettekandeplaanid kõikide seminariteemade jaoks.

Tarbija legaalseaduse definitsioon

- Vastavalt VÕS § 34, tarbija on füüsiline isik, kes teeb tehingu, mis ei seonu tema iseseisva majandus- või kutsetegevuse läbiviimisega.
- Tarbijakaitseaduse § 3 lg 1 järgi, tarbija on füüsiline isik, kes tarbib kaupu ja teenuseid isiklikeks vajadusteks väljaspool oma majandus- või kutsetegevust.
- Tarbijakaitseaduse eelnõu § 2 p 1 kohaselt, *tarbija* on füüsiline isik, kellele pakutakse või kes omandab või kasutab kaupa või teenust eesmärgil, mis ei ole tema majandus- või kutsetegevusega vahetult seotud.

Tarbija mõiste

- füüsiline isik
- tegutseb väljaspool oma majandus- või kutsetegevust
- sõlmib lepingu
- võtab endale kohustus
- majandus- või kutsetegevusega tegeleva isiku suhtes

Kohustuslikud tunnused!

Tarbijakaitse mõiste

Tarbijakaitse on tarbija õigusi kaitsev riiklike ja ühiskondlike meetmete süsteem

Tarbijakaitseõiguse mõiste

Ajakirjanuses avaldatakse seisukoht, et
Tarbijakaitseõigus on kaubandusõiguse
valdkond, mis reguleerib tarbijakaitsega
seonduvaid küsimusi.

Alternatiivmääratlus:

Tarbijakaitseõigus on õigusharudevaheline
instituut, millesse kuuluvad tarbijate
huvide kaitsvad õigusnormid.

Tarbijakaitse kui õppeaine

Õppeaine Tarbijakaitse on teadmiste süsteem tarbijakaitse riiklike ja ühiskondlike meetmete kohta.

Tarbijakaitse riiklikud meetmed rakendatakse tsiviil-, haldus- ning karistusõiguses. Ühiskondlikud – füüsiliste- ja eraõiguslike juriidiliste isikute tegevuses.

Tarbijakaitse ajalugu

- Algab 19. sajandilt, kui hakkas arenema hulgitootmine ja masstarbimine.
- New Yorgis 1891. a. asutati maailma esimene Tarbijate Liiga.
- 1917.a. on loodud Eesti Tarbijate Ühistute Keskühistu.
- Esimesena avaldas avalikult tarbija õigustest 1962 aastal USA president Kennedy.

Tarbija põhiõigused

TKS § 4

- 1) nõuda vähemalt kohustuslikele nõudele vastavat kaupa või teenust;
- 2) olla kaitstud oma elule, tervisele, varale ja keskkonnale ohtliku ning kasutamiseks või omamiseks keelatud kauba või teenuse eest;
- 3) saada vajalikku ja tõest teavet pakutavate kaupade ja teenuste hulgast valiku tegemiseks;
- 4) taotleda oma õiguste arvestamist ja olla esindatud oma liitude ja ühingute kaudu otsuste tegemisel tarbijapoliitikat puudutavates küsimustes;
- 5) nõuda seaduses sätestatud korras riiklikku kaitset oma õiguste rikkumise korral.

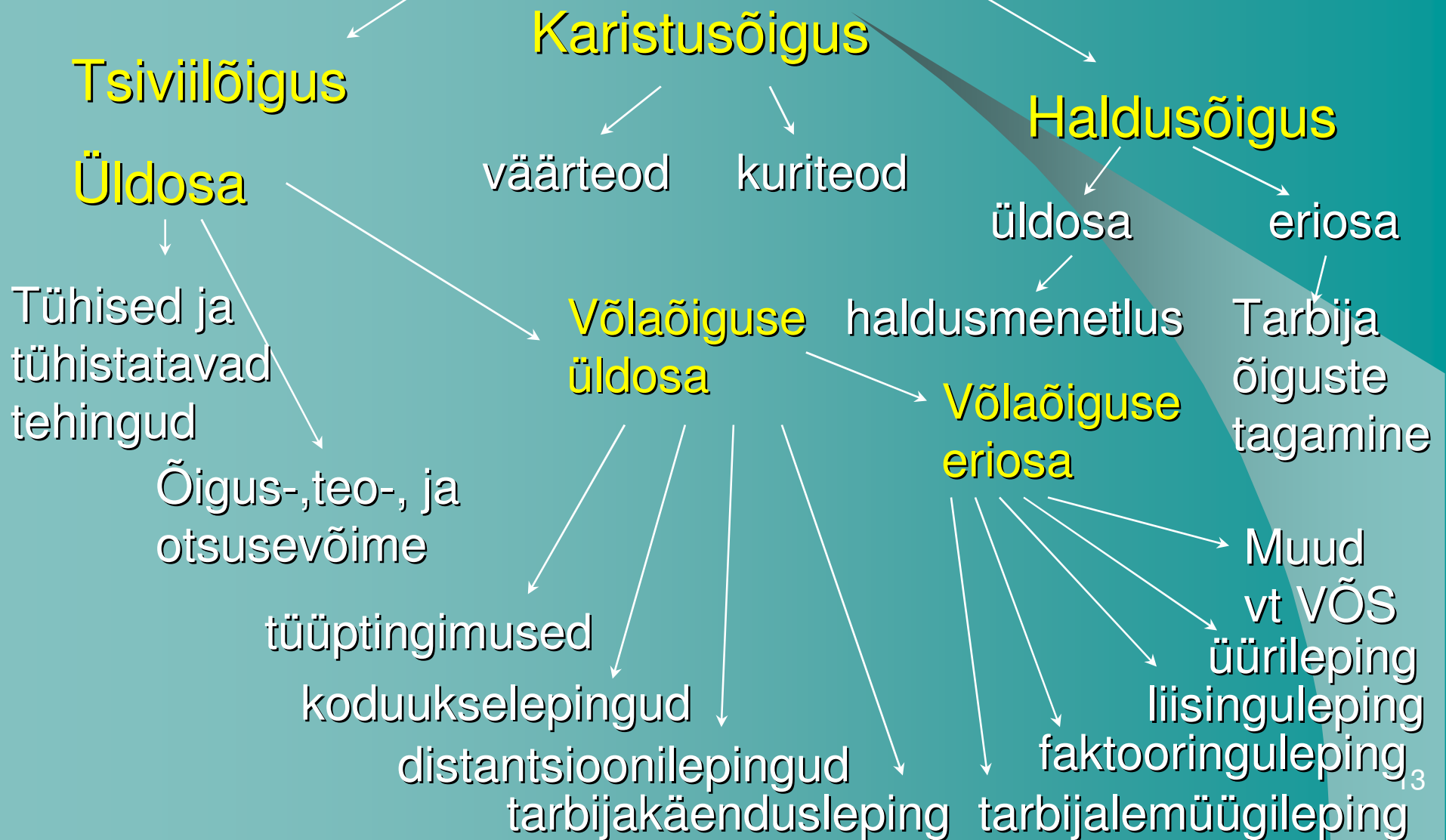
Lühendatult võib öelda, et tarbijal on õigus:

- kvaliteedile;
- turvalisusele;
- informatsioonile;
- tema huvide arvestamisele;
- kahju hüvitamisele.

Tarbijakaisteõiguse koht õigusharude süsteemis

Tarbijakaitseõiguse normide süsteem

Riiklik tarbijakaitse

Riiklik tarbijakaitsealane tegevus seisneb vastavate tsiviil-, haldus- või karistusõiguslike normide kehtestamises, järelvalve teostamises, tarbijate kaebuste lahendamises, õiguserikkujate suhtes tsiviil-, haldus- või karistusõiguslike sanktsioonide rakendamises

Riikliku tarbijakaitsealast tegevust teostavad Riigikogu, Valitsus ja selle asutused, kohtud ja kohalikud omavalitsused.

Tsiviilõiguslikud

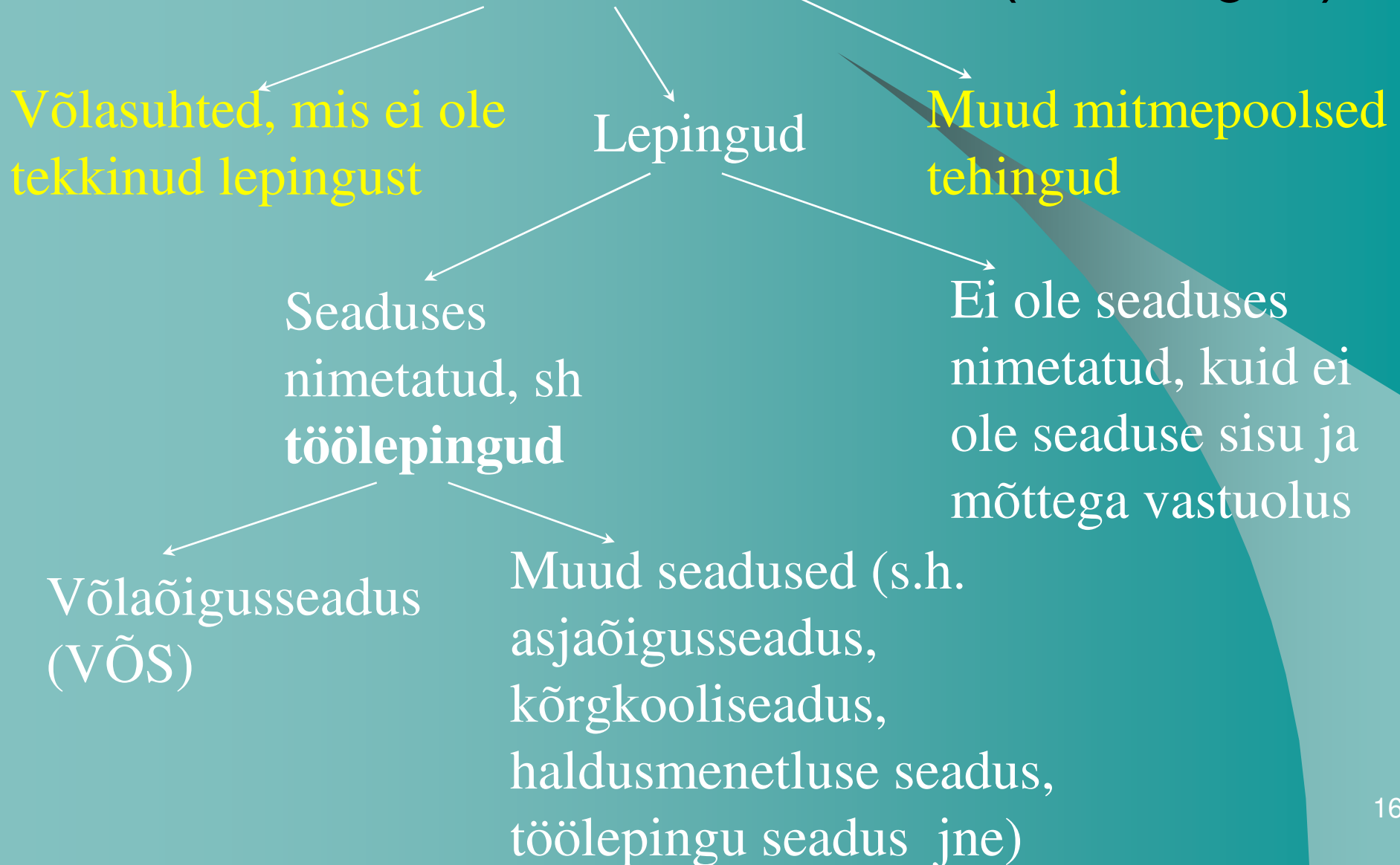
Lugeda iseseisvalt!

tarbijakaitsenormid

Peamiselt sisalduvad VÕS-s:

- Tarbija mõiste - § 34;
- Tüüptingimused – VÕS § 35-45, EEC 93/13;
- Koduukselepingud – VÕS § 46-51, EEC 85/577;
- Kauglepingud – VÕS § 52-62, EC 97/7;
- Tarbijakäendus – VÕS § 143-154;
- Tarbijalepingutest taganemine – VÕS § 194;
- Tarbijalemüük – VÕS § 208-237, EEC 85/374;
- Ehitise ajutise kasutamise leping – VÕS § 379-388, EEC 94/17;
- Tarbijakrediit – VÕS § 402-421, EEC 87/102, 90/88;
- Tarbijatöövõtuleping – VÕS § 635-657
- Arveldusleping – VÕS § 721
- Veoleping – VÕS § 781,809-865
- Pakettreisileping – VÕS § 866-916, EEC 90/314

VÕS üldosa kohaldatakse (VÕS § 1):

Tüüptingimused

Tüüptingimused on lepingutingimused, mis on eelnevalt välja töötatud tüüplepingutes kasutamiseks või mida lepingupooled muul põhjusel ei ole eraldi läbi rääkinud ja mida tüüptingimust kasutav lepingupool (tingimuse kasutaja) kasutab teise lepingupoole suhtes, kes ei ole seepärast võimeline mõjutama tingimuse sisu. VÕS § 35

Tüüptingimuse tunnused

- eelnevalt välja töötatud ühe lepingupoole poolt
- ei ole eraldi kooskõlastatud teise lepingupoolega
- teine lepingupool ei ole võimeline mõjutama tingimuse sisu.

Tüüptingimuste regulatsiooni kohaldamisala

Tüüptingimuste kohta käivad sätted kohaldatakse kõikidele lepingutele, välja arvatud:

- pärimis- ja perekonnasuhete valdkonnas,
- juriidiliste isikute asutamise ja nende juhtimise korraldamiseks,
- lepingutele, mis põhinevad imperatiivsetel seaduse sätetel.

Tarbija õiguste rikkumise oht seoses tüüptingimuste kasutamisega

Oht on tingitud sellega, et:

- Tarbija tihti ei tunne tüüptingimuste sisu;
- Tüüptingimuste maht ja kirjaliik tavaliselt ei kutsu tarbijal esile soovi tähelepanelikult tüüptingimusi läbi lugeda;
- Tihti tarbija, mitte olles õigus- või müügiala spetsialist, ei suuda läbiloetud tüüptingimuste mõttest aru saada;
- Kui tarbija isegi saab lepingu mõttest aru, loodab ta tavaliselt, et sündmus, millega on seotud kaupleja vastutuse välistamine või piiramine, ei saabu, või et kaupleja ei hakka sel juhul rakendama lepingu reservatsioonid;
- Tihti tarbija ei saa muuta lepingu sisu, kuna ei ole kaupleja töötaja, kes suhtleb tarbijaga, õiguses teha lepingus muudatusi.

Olulisemad reeglid

- Kui tüüptingimus on vastuolus eraldi kokku lepitud tingimusega, kehtib eraldi kokkulepitud tingimus (VÕS § 38).
- Ebaselguse korral tõlgendatakse tüüptingimust tingimuse kasutaja kahjuks (VÕS § 39 lg 1).
- Tüüptingimused ainult siis on lepingu osaks kui teisel poolel oli võimalus nendega tutvuda ning: tingimuse kasutaja hiljemalt lepingu sõlmimise ajal neile selgelt viitas või lepingu sõlmimise viisist tulenevalt võis nende olemasolu eeldada. (VXS § 37)
- Ei loeta lepingu osaks tüüptingimust, mille sisu ei väinud teine lepingupool olulise pingutuseta mõista.
- Tüüptingimus on tõhine, kui kahjustab teist poolt ebaseaduslikult või rikub lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste tasakaalu (VXS § 42)

Seminariküsimused 2

- Koduukselepingud;
- Sidevahendi abil sõlmitud lepingud;
- Tarbijakäendusleping.

Ettekande kestvus – 5 minutit

Seminariettekande soovitatav plaan

1. Lepingu mõiste
2. Lepingu eripära (erinevus tavalisest lepingust)
 - 2.1.
 - 2.2.
 - 2.3.
3. Subjektid
 - 3.1.
 - 3.2.
4. Poote erikohustused (ainult antud lepingule omased)
 - 4.1. Ühe poole erikohustused
 - 4.2. Teise poole erikohustused
5. Taganemine või ülesütlemine (erisused)
6. Muud märkused (nt vastutuse erisused)

Koduukselepingud

Koduukseleping on vallasasja üleandmise või teenuse osutamise leping, mille puhul majandus- või kutsetegevuses tegutsev isik (pakkuja) teeb tarbijale pakkumuse või ettepaneku asuda läbirääkimistesse lepingu sõlmimiseks:

- Tarbija eluruumis või töökohas või nende vahetus läheduses, välja arvatud juhul, kui tarbija töökaha või eluruumi külastamine pakkumuse või ettepaneku tegemiseks toimus tarbija eelneval selgesõnalisel soovil või
- Üllatava pöördumisena ühissõidukis või tänaval või
- Väljaspool pakkuja äriruume pakkuja või kolmanda isiku poolt korraldatud vabaajäüritusel.

Tarbija võib lepingust taganeda 7 päeva jooksul põhjust avaldamata. Vt ka VÕS § 46 lg 2

Sidevahendi abil sõlmitud lepingud

Sidevahendi abil sõlmitud lepinguks (kaugleping) loetakse lepingut eseme üleandmiseks või teenuse osutamiseks seda eset või teenust oma majandus- või kutsetegevuses pakkuva isiku (pakkuja) ja tarbija vahel, kui:

- leping sõlmitakse pakkuja poolt selliste lepingute sõlmimiseks kasutatavas turustus- või teenundussüsteemis ja
- leping sõlmitakse pärast seda, kui pakkuja on teinud tarbijale ettepaneku teha pakkumus ja
- pakkuja ja tarbija ei viibi lepingu sõlmimisel üheaegselt koos samas kohas ja
- pakkumine ja tarbija tahteavaldus võtta endale lepingulised kohustused (tellimus) edastatakse sidevahendi abil.

Kohustuslikud tunnused!

Reegleid kauglepingute kohta

Tarbijale tuleb teatavaks teha seaduses sätestatud andmed (vt VÕS § 54)

Tarbija võib lepingust taganeda 11 päeva jooksul põhjust avaldamata

Kauglepingute kohta sätestatut ei kohaldata ... (vt VÕS §53)

Seminariküsimused 3

- Tarbijalemüük ja tarbijatöövõtuleping;
- Pakettreisileping;
- Ehitise ajutise kasutamise leping;
- Tervishoiuteenuse osutamise leping;
- Tarbijakrediit.

Tarbijalemüük

Tarbijalemüük on asja müük müügilepingu alusel, mille puhul tarbijale müüb vallasasja müüja, kes sõlmib lepingu oma majandus- või kutsetegevuses.

- Seaduses ei käsitata eraldi müügilepingut kus:
 - tarbija müüb oma asja MKTI-le (nt klaastaara kokkuost) või
 - tarbija ostab kinnisasja MKTI-lt (nt kinnisvarafirmalt)

Sellistel juhtudel kohaldatakse VÕS üldosas tarbija kohta sätestatut

- MKTI – majandus- või kutsetegevusega tegelev isik

Tarbijatöövõtuleping

- Tarbijatöövõtuleping on oma majandus- või kutsetegevuses tegutseva töövõtja ja tarbijast tellija vaheline töövõtuleping, mille esemeks on teenuse osutamine tarbija vallasasja suhtes, samuti tarbijale vallasja valmistamine või tootmine.

Tarbija tsiviilõiguslikud kaitsevahendid

- Materiaalõiguslikud
- Menetlusõiguslikud

Materiaalõiguslikud:

VÕS §

- Kohustuse täitmise nõudmine (108-11, 222, 646);
- Oma kohustuse täitmisest keeldumine (110, 646);
- Hinna alandamine (112, 648);
- Kahju hüvitamise nõudmine (115);
- Taganemine või ülesütlemine (116-118);
- Viivise nõudmine (113);
- Müüja vastutuse tähtaja kehtestamine (218 lg 2, 642 lg 2);
(mitte segada müügigarantiiga!)
- MKTI-t kohustamine tarbijat kirjalikult informeerima (48 lg 1, 55 lg 1, 231 lg 2, 404 lg 1, 409 lg 2, 407 lg 3, 650 lg 1);
- Mõnedest kohustustest vabastamine (57 lg 2);
- Tarbija vastutuse piiramine (415 lg 1);
- kaubale või teenusele kohustuslike nõuete kehtestamine (TKS § 6);
- Tarbija olukorra muul viisil paremaks muutmine (411)

Menetlusõiguslikud:

- Menetluskuludest vabastamine (TsMS § 57 lg 2);
- Tõendamise koormusest vabastamine (VÕS § 218 lg 2, 642 lg 2);
- Võimalus pöörduda kohtusse piiramata arvu tarbijate kaitseks (TKS § 9 lg 2 p 3, TsMK § 5 lg 1 p 2,3);
- Teatud tarbijalepingutele kohustusliku vormi kehtestamine (VÕS § 153 lg 2, 404 lg 1, 407, lg 3);
- Soodsate menetlustähtajade kehtestamine (VÕS § 220 lg 1)

Haldusõiguslikud tarbijakaitse normid

Tarbija olukord haldusõiguses reguleeritakse:

- Põhiseadusega;
- rahvusvaheliste kokkuleppedega;
- seadustega;
- Valitsuse, ministrite ja KOV määrustega.

Vt allikad

Peale kaubandustegevuse seaduse ja uue tarbijakaitse seaduse jõustumist praeguse TKS alusel antud VV ja ministrite määrused kaovad oma kehtivuse koos praegu kehtiva tarbijakaitse seadusega, ja nendes reguleeritud küsimused reguleeritakse kaubandustegevuse seadusega.

Novellae leges tulevases tarbijakaitse seaduses

- Kavandatakse kehtestada kohtuväline tarbija kaebuste lahendamise kord (töövaidluskomisjoni eeskujul);
- Valitsus- ja KOV asutusele antakse õigus teha kohustuslikke ettekirjutusi, mis tagatakse sunnirahaga (vt asendustäitmise ja sunniraha seadus);
- Kehtestatakse uus mõiste – universaalteenus ja sellega seonduv regulatsioon (vt TKS eelnõu § 2 lg p 5);
- Jäetakse välja regulatsioon, mis sätestas tarbija põhiõigust nõuda riiklikku kaitset (kehtiva TKS § 4 p 5)

Novellae leges (lat) = uuendus, uue säte kehtestamine

Tarbijakaitse kohaliku omavalitsuse tasandil

- Loetakse loengul (vt ka TKS, uue TKS eelnõu ja selle seletuskiri)

Tarbijakaitse valitsusasutuste tasandil

- Loetakse loengul (vt TKS, uue TKS eelnõu ja selle seletuskiri)

Karistusõiguslikud tarbijakaitse normid

- Vt TKS § 18² – 18¹⁰
- Menetlusalluvuse sätted – vt TKS § 18¹¹

Ühiskondlik tarbijakaitse

- Loetakse loengul (vt TKS, uue TKS eelnõu ja selle seletuskiri)

Konkurentsivi mõiste

- Konkurents on turusuhetes osalejate omavaheline võistlus.

Kõlvatu konkurents on vaba ettevõtlust ja ausa konkurentsivi kahjustav ebaaus äritegevus või heade kommete ja tavadega vastuolus olevad teod, sealhulgas:

- eksitava teabe avaldamine, avaldamiseks esitamine, tellimine;
- konkurendi või tema kauba halvustamine (sh võrdlev reklaam);
- konfidentsiaalse teabe kuritarvitamine;
- konkurendi töötaja või esindaja ärakasutamine;
- kaupade müügi kõlvatu piiramine või soodustamine.

Konkurentsliigid

- Vertikaalne
- Horisontaalne

Konkurentsioõiguse ajalugu

- Esimene konkurentsialane seadus (tuntud kui Shermani seadus) võeti vastu 1890.a. Ameerika Ühendriikides (seadus keelustas monopoolse tegevuse ning kuulutas kõik ettevõtevahelised konkurentsi piiravad kokkulepped illegaalseteks);
- Eesti konkurentsiseadus võeti vastu 1993. aastal, praegu kehtiv konkurentsiseadus võeti vastu 2000.a.

- Антимонопольное законодательство (antitrust law), широко распространившееся во всех странах с момента принятия в США в 1890 г. знаменитого Акта Шермана, давно считается "респектабельной", "неидеологической" частью законодательства, полезность которой, как правило, не оспаривается. Более того, термин-синоним - *"конкурентное право"* - заставляет воспринимать данный вид законодательства как нечто, тесно связанное с идеей свободного рынка. Однако на самом деле *свободный рынок и антимонопольное законодательство - не связанные понятия: выбор одного означает исключение другого*

Konkurentsioiguse mõiste

Konkurentsioigus on kaubandusõiguse valdkond, mis reguleerib ausa konkurensi tagamise meetodeid ja aluseid.

Kaubandusõigus on eraõiguslike normide kogum, mis:

- korraldab seadusega tunnistatud kaubanduslike toiminguid ja suhteid ning
- reguleerib kaupmeeste tegevust.

Alternatiivmääratlus: õigusharudevaheline instituut, millesse kuuluvad ausa konkurensi tagavad normid

Konkurentsioõiguse ajalugu

- Esimene konkurentsialane seadus (tuntud kui Shermani seadus) võeti vastu 1890.a. Ameerika Ühendriikides (seadus keelustas monopoolse tegevuse ning kuulutas kõik ettevõtetevahelised konkurentsi piiravad kokkulepped illegaalseteks);
- Eesti konkurentsiseadus võeti vastu 1998. aastal, 2000.a. võetakse vastu uus konkurentsiseadus.

- Антимонопольное законодательство (antitrust law), широко распространившееся во всех странах с момента принятия в США в 1890 г. знаменитого Акта Шермана, давно считается "респектабельной", "нейдеологической" частью законодательства, полезность которой, как правило, не оспаривается. Более того, термин-синоним - *"конкурентное право"* - заставляет воспринимать данный вид законодательства как нечто, тесно связанное с идеей свободного рынка. Однако на самом деле *свободный рынок и антимонопольное законодательство - не связанные понятия: выбор одного означает исключение другого*

Konkurentsioiguse koht oigusharude süsteemis

Allikad

- Põhiseadus
- Euroopa Leping (§ 63, 68, 96) ja muud rahvusvahelised kokkulepped
- Seadused (TSÜS, ÄS, VÕS, KonkS, KarS, RekS, KrMK, RPS, TLS, ATSS, VTMS jt)
- Täitevvoimu määrused
- Tavad
- Kohtupraktika (3-2-1-69-02, 3-2-1-1-03, 3-2-1-16-98, 3-2-1-22-97)
- Halduspraktika
- EL aktid, millega kooskõlla viiakse Eesti õigus

Konkurentsipoliitika põhisuunad

- Kartellikeeld
- Ühinemiskontroll
- Kuritarvitusjärelvalve
- Ositamine

Põhimõisted

- Ettevõtja
- Kaubaturg
- Turukonkurents ja selle liigid
- Konkurentsi kahjustav kokkuleppe
- Erand, grupierand
- Turguvalitsev ettevõtja ja selle liigid
- Koondumine

Legaaldefiniitsioonid on Konkurentsiseaduses
Teoreetilised määratlused - Juridicas

Seminariküsimused 1

- Konkurentsiseaduse kohaldamisala
- Ettevõtja mõiste ja liigid
- Konkurentsi kahjustav kokkuleppe
- Erand, selle liigid ja andmise menetlus

Seminariküsimused 2

- Turguvalitsev ettevõtja
- Turguvalitseva ettevõtja seisundi kuritarvitamine
- Koondumise mõiste ja osalised
- Koondumise tingimused, piirangud ja menetlemine

Seminariküsimused 3

- Riigiabi ja selle eesmärgid
- Riigiabi andmise menetlus
- Riigiabi väärkasutamine ja tagastamine
- Vaidlusaluse riigiabi juhtumi menetlus, riigiabi aruandlus

Seminariküsimused 4

- Kõlvatu konkurents, selle liigid ja tuvastamine
- Järelevalveasutused konkurentsi valdkonnas
- Järelevalve asutuste pädevus
- Konkurentsialased süüteod, sanktsioonid nende toimepanemise eest, isikud, kellel on õigus määrata karistuse

Konkurentsioõiguse ese

1. Konkurentsiga seotud suhted

vt järgmine slaid

2. Suhted monopolivaldkonnas:

- Loomulike monopoolide subjektide tegevus ja selle reguleerimine
- Riigi- ja ajutiste monopolide reguleerimine

Konkurentsiga seotud suhted

- Olevate konkurentide tegevus ja vastastikune mõju
- Potentsiaalkonkurentide tegevus
- Turu subjektide koosseisu riiklik reguleerimine
- Pahauskse konkurentsi ja monopolistliku tegevuse tõkestamine
- Majanduskontsentratsiooni monopolivastane järelevalve
- Hävitava välismaalase konkurentsi ärahoidmine
- Majandussubjektide riigiabi ja soodustuste andmine
- Turgu sisenemise ja sellest väljumise takistuste reguleerimine

Konkurentsioõiguse meetodid

- Dispositiivsus ja kooskõlastatus (konkureerides, majandussubjektid iseseisvalt otsustavad paljud oma konkurentsipoliitika taktilisi ja strateegilisi küsimusi)
- Imperatiivsus, võimule alluvus (rakendatakse peamiselt majandustegevuse monopolivastasel reguleerimisel, nt haldusakti andmine majandussubjekti suhtes)

Dispositiivsuse ja imperatiivsuse vastastikune seos on tingitud erahuvide järgimise ja avalike huvide kaitsmise vajadusega

Konkurentsivõime põhimõtted

- Üldvõime
- Eripõhimõtted (omased ainult konkurentsivõimele)

Üldõiguslikud põhimõtted

- Majandustegevuse vabadus
- Turusuhete riiklik reguleerimine
- Seaduslikus

Eripõhimõtted

- Heauskse konkurentsi toetamine
- Turgude monopoliseerimise ja pahauskse konkurentsile suunatud majandustegevuse lubamatus
- loomulike-ja riigimonopolide erireguleerimine
- Ühtse majandusruumi põhimõte (keelatud turgujagamine)
- Eri- ja avalike huvide eristamine ja kaitse
- Antimonopoolse reguleerimise efektiivsus
- Kuritarvimiste keeld
- Eelneva- ja järgneva monopolivastase kontrolli kooslus
- Kodumaiste ettevõtjate kaitse kõlvatu konkurentsilt välismaalt

Konkurentsi riiklik reguleerimine

- 1) Riiklik eritegevus
- 2) Seadusega lubatud piirides majandustegevuse vabaduse tagamine

Konkurentsi toetamine – riigi kohustuslik tegevus, mis teostatakse riigiorganite ja ametiisikute kaudu ja on suunatud heauskliku konkurentsi tekkimise, arenemise ja püsimise tingimuste loomisele, samuti monopolistliku tegevuse ja pahauskse konkurentsi tõkestamisele.

Riigi kohustusele vastab ettevõtja õigus osaleda heauskses konkurentsis.

Riiklik eritegevus

Seisneb kohtu- ja haldusorganite tegevuses.

- Igaüks oma õiguste kaitseks võib pöörduda kohtusse. Kõlvatu konkurents tuvastatakse tsiviilkohtumenetluse korras. Halduskohtumenetluse korras lahendatakse kaebused haldusorganite tegevusele.
- Antimonopoolsed organid (konkurentsi küsimustega tegelevad asutused) kuuluvad haldusvõimule ja vahetult teostavad riigi konkurentsipoliitikat ning majandussubjektide õiguste ja seaduslike huvide kaitset halduskorras.

Konkurentsiküsimustega tegelevad asutused

- Konkurentsiamet
- Rahandusministeeriumi finantspoliitika osakonna riigiabi ja riigihangete talitus
- Eesti Kaubandus-Tööstuskoda
- Euroopa Komisjoni Konkurentsipeadirektoraat

Majandustegevuse vabaduse tagamise aluseks on:

- Majandusruumi ühtsuse põhimõte;
- Kaupade, teenuste ja finantsvahendite vaba liikumise põhimõte;
- Majandustegevuse vabaduse põhimõte;
- Konkurentsi toetamise põhimõte.

Konkurentsipiiravad kokkulepped

- Nt hinnakokkulepped (kartell), mis võetavad tarbijalt võimaluse saada tänu pakkujate vahelisele konkurentsile konkurentsivõimelist hinda (eriti puudutab mitteelastse kaupu). Tarbija ei saa valida eri hinna vahel.
- Turul tegutsemise tingimuste kindlaksmääramine (tootmise või turu jagamine). Kahjustatakse ettevõtjate huve.
- Diskrimineerivate tingimuste kehtestamine ettevõtetele, kes ei ole kokkuleppega ühinenud, ning asetamine neid ebasoodsasse olukorda.

Kui kokkuleppe on kasulik, tehakse kokkuleppe keelust erand

Erand

Et kokkuleppele võiks teha erandi, peab olema täidetud neli tingimust:

- Lepe peab parandama tootmist või kaupade levitamist või edendama majanduslikku progressi
- Vahe- või lõpptarbijad peavad saama leppest tulenevast kasust õiglase osa
- Konkurentsi piiramine peab olema nende tingimuste täitmiseks hädavajalik
- See ei tohi kõrvaldada konkurentsi vastavate kaupade või teenuste olulise osa suhtes

Kohustuslikud tingimused!

Turguvalitsev seisund

- TvS on ettevõtte turuvõim, mis võimaldab tegutseda kaubaturul konkurentidest, varustajatest või tarbijatest sõltumatult.
- TvS on saavutatud ettevõtte efektiivse töö tulemusel ja iseenesest pole midagi väär.

Turguvalitseva seisundi kuritarvitamine

- Kui ettevõtte võib tegutseda konkurentide ja tarbijatest sõltumatult, võib tal tekkida kiusatus oma positsiooni ära kasutada, et suurendada tulu ja veelgi tugevdada oma turupositsiooni, nõrgendades ja tõrjudes välja konkurente ning takistades uute ettevõtete turutulekut (ebaõiglane käitumine teiste suhtes, diskrimineerivad soodustused),
- Kui ettevõtte kasutab oma positsiooni konkurentsi lüües, on tegemist turguvalitseva seisundi kuritarvitamisega.

Ühinemine (koondumine)

- Vt KonkS § 19

Ühinemise osalised

- § 20

Ühinemiste kontroll

- Iseenesest ühinemine on kasulik, kuna suurel ettevõttel on rohkem võimalusi konkurentsivõimeliseks jääda, rakendada uurimistöö ja tootearenduse, koondada personali, mis alandab tootmis- või turustuskulusid.
- Et hoida ära võimalikku kuritarvitust, keelatakse siiski ühinemine, mis tekitab turguvalitseva seisundi või tugevdab seda (nt kahe suure grupi ühinemine, mille tulemusena need saavutavad turguvalitseva seisundi)
- Ühinemiseks nõutakse konkurentsiameti peadirektori nõusolek

Liberaliseerimine

- Ametiasutused võivad anda riigi- või eraettevõtetele erioigusi, eriti monopoolseid õigusi, et need saaksid osutada universaalteenuseid [vt **TKS eelnõu § 2 p 6**] (post, raudteetransport, elektri tootmine ja turustamine, telekommunikatsioon). Eriõigused tavaliselt vastavad vastutusele, mis kaasneb avaliku teenuse osutamisega, kuid ei tohi erioigused olla suuremad, kui selle teenuse osutamiseks vaja, muidu tekib konkurentsi piirav olukord.

Monopoli vältimiseks püütakse tekitada konkurentsi, sest enamasti monopoliga kaasnevad kõrged hinnad, madal kvaliteet, uuenduste ja investeeringute mahajäämus.

Riigiabi

- Riigiasutuse antud abiga toetatakse tavaliselt ettevõtjat, majandustegevust või regiooni, et edendada selle arengut või leevendada raskusi.

Riigiabi kontroll

- Riigiabi, mis kahjustab konkurentsi, on keelatud (nt, on keelatud riiklikud toetused, millega püütakse käigus hoida kahjumis ettevõtet, millel pole taastumislootust)

Kaebuse esitamine

Konkurentsiametile:

- kui juhtum puudutab ainult Eestit ja ei mõjuta liikmesriikide vahelist kaubandust

Euroopa Komisjonile või konkurentsiametile:

- Kui ilmuvad oletatava konkurentsi piiramise tunnused, mis võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust

Vastutus kõlvatu konkurentsiga või tarbija õiguste rikkumisega tekitatud kahju eest

- KonkS § 73¹, 73² – kuni 50 000
- Menetlus – KonkS § 73⁴
- KarS 44, 399-402 – kuni 25 000 000 või kolmeaasta vangistuseni